EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.5.2023.
COM(2023) 613 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Kipras 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2023. gada stabilitātes programmu

{SWD(2023) 613 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Kipras 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2023. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas sekmē ekonomikas un sociālo atveseļošanu un ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no Atveseļošanas un noturības mehānisma.

---

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

(2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[4], tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Kipru kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī atzinumu par Kipras 2023. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2023. gada 13. martā.

(3) Lai gan ES valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā ES nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, ES ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz mazaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomisko stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība pievērsta arī ES konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

(4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu *"Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam"*[5], kura mērķis ir uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Plāns papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Plāna mērķis ir veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu ES ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Eiropas vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, kā arī nodrošināt piekļuvi attiecīgajām kritiski svarīgajām izejvielām, tostarp diversificējot piegādes avotus, pienācīgi ekspluatējot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Plāna pamatā ir četri pīlāri – prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, paātrināta piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā arī ar paziņojumu *"ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"*[6], kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.

(5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[7] mērķis ir ātri izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un ES energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Tās arī palīdzēs uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā neto nulles emisiju laikmetam, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

(7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegtas fiskālās politikas norādes 2024. gadam. Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju[8]. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā, kā arī ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi. Dalībvalstis tika aicinātas savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās deficīta atsauces vērtības 3 % no IKP ievērošanu, kā arī ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtojoties ar enerģijas cenu saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem turpmāk vajadzētu būt daudz mērķorientētākiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija ierosināja, ka fiskālajiem ieteikumiem jābūt izteiktiem skaitļos un diferencētiem un ka tie jāformulē, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem, kā ierosināts tās Paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm[9]. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

(8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem, kas vajadzīgi, lai īstenotu ES ekonomikas pārvaldības noteikumu visaptverošu reformu.

---

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

Priekšlikumu galvenais mērķis ir ar reformām un investīcijām stiprināt valsts parāda atmaksājamību un veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Priekšlikumu mērķis ir nodrošināt dalībvalstīm lielāku kontroli pār savu vidēja termiņa plānu izstrādi, vienlaikus ieviešot stingrāku izpildes režīmu, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis pilda saistības, ko tās uzņēmušās savos vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos. Mērķis ir pabeigt likumdošanas darbu 2023. gadā.

(9) Kipra savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 17. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 28. jūlijā pieņēma lēmumu par Kipras atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Kipra ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(10) Kipra 2023. gada 9. maijā iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada 2. maijā – savu 2023. gada stabilitātes programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Kipras pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Kipru[11] publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Kipra īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Kipra īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Kipras progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Kipru un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā[12]. Komisija secināja, ka Kipra saskaras ar makroekonomikas nelīdzsvarotību. Jo īpaši neaizsargātība, kas saistīta ar privātā sektora, valdības un ārējo parādu, kopumā ir samazinājusies, bet joprojām rada bažas. Konkrētāk, ir ievērojami samazinājušies lielie parādi, tostarp ienākumus nenesoši aizdevumi, un paredzams, ka tas tā turpināsies, savukārt tekošā konta deficīts joprojām ir problēma. Privātā sektora parāds kopš 2015. gada ir mazinājies, izņemot 2020. gadu Covid-19 krīzes laikā, un paredzams, ka šogad un nākamajā gadā tas turpinās samazināties, pateicoties nominālā IKP pieaugumam. Tomēr augstākas procentu likmes varētu radīt spiedienu uz parāda apkalpošanu, jo aizdevumi pārsvarā ir ar mainīgu procentu likmi. Privātā un ārējā parāda uzkrājumus

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 28. jūlijs) par Kipras atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 10686/2021; ST 10686/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 613 final.

[12] SWD(2023) 635 final.

ietekmē īpašam nolūkam dibinātu struktūru klātbūtne Kiprā, kas paaugstina parāda līmeni, bet to radītais risks ekonomikai ir ierobežots. Banku turētie ienākumus nenesošie aizdevumi pēdējos gados ir ievērojami samazinājušies, pateicoties ienākumus nenesošu aizdevumu pārdošanai, norakstīšanai, atmaksai skaidrā naudā, dzēšanai un parāda-aktīvu mijmaiņas darījumiem. Valsts parāds pastāvīgi samazinās; tas samazinājās zem pirmspandēmijas līmeņa, un paredzams, ka 2023. un 2024. gadā tas turpinās samazināties. Neraugoties uz tūrisma atveseļošanos, lielais tekošā konta deficīts 2022. gadā palielinājās, atspoguļojot stabilu iekšzemes pieprasījumu, kā arī augstās enerģijas cenas; paredzams, ka šogad un nākamajā gadā tas nedaudz samazināsies, bet saglabāsies liels. Politiskā reakcija bijusi labvēlīga. Paredzams, ka vairāki ANP iekļautie pasākumi palīdzēs dažādot ekonomiku, atbalstīs eksporta izaugsmi un mazinās pārmērīgu paļaušanos uz naftas importu. ANP ietvaros 2022. gada vidū tika pieņemts grozošu tiesību aktu kopums, kas attiecās uz uzņēmumiem, kuri iegādājas kredītus, un kredītu apkalpotājiem, uzlabojot to darbības vidi un atbalstot ienākumus nenesošu aizdevumu samazināšanu. Pēc vairākiem pagarinājumiem piespiedu atsavināšanas apturēšana beidzās šā gada februārī; efektīva piespiedu atsavināšanas sistēma ir būtiska, lai mudinātu aizņēmējus piedalīties aizdevumu pārstrukturēšanā, vēl vairāk samazinātu ienākumus nenesošus aizdevumus ekonomikā, palīdzētu samazināt privātā sektora parādsaistības un uzlabotu maksājumu disciplīnu.

(13) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem[13] Kipras vispārējās valdības budžeta bilance uzlabojās no deficīta 2,0 % apmērā no IKP 2021. gadā līdz pārpalikumam 2,1 % apmērā 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 101,2 % no IKP 2021. gada beigās līdz 86,5 % no IKP 2022. gada beigās.

(14) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. No tiem ieņēmumus samazinoši pasākumi 2022. gadā bija akcīzes nodokļa samazināšana degvielas produktiem (benzīnam un dīzeļdegvielai par 7 centiem litrā un apkures degvielai par 5,37 centiem litrā) visiem patērētājiem un PVN likmes samazināšana mājsaimniecību elektroenerģijas patēriņam no 19 % līdz 9 % (neaizsargātām mājsaimniecībām to samazināja vēl vairāk – līdz 5 %), savukārt izdevumus palielinoši – elektroenerģijas tarifu palielinājuma subsidēšana, kas sedza 50–100 % no palielinājuma. Lai īstenotu pēdējo minēto pasākumu, valdība veic maksājumus Kipras Elektroenerģijas iestādei, kas ir valstij pilnībā piederoša struktūra. Komisija lēš, ka visu šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā ir 0,7 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī budžeta izmaksas no Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzībai, kas 2022. gadā tiek lēstas 0,1 % apmērā no IKP. Tajā pašā laikā Covid-19 pagaidu ārkārtas pasākumu aplēstās izmaksas samazinājās no 2,9 % 2021. gadā līdz 0,3 % no IKP 2022. gadā.

(15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Kiprai 2022. gadā[14] saglabāt stimulējošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas.

---

13 *Eurostat* euro rādītāji, 47/2023, 21.4.2023.

14 Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2021. gada stabilitātes programmu (OV C 304, 29.7.2021., 58. lpp.).

(16) Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja[15] 2022. gadā bija neitrāla, kas augstās inflācijas apstākļos bija pieņemami. Atbilstoši Padomes ieteikumam Kipra turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma. No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,4 % no IKP (2021. gadā tie bija 1,6 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar ES fondu jaunā plānošanas perioda sākumposmu. Valsts finansētajām investīcijām bija bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju 0,1 procentpunkta apmērā[16]. Tādējādi Kipra nesaglabāja valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) deva neitrālu ieguldījumu fiskālajā nostājā. Tādējādi Kipra pietiekami kontrolēja valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

(17) 2023. gada stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs ir optimistisks 2023. gadam un turpmākajiem gadiem – reālistisks. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 2,8 % un 2024. gadā – par 3,0 %. Savukārt Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP pieaugs nedaudz mazāk, proti, par 2,3 % 2023. gadā un par 2,7 % 2024. gadā, un šo atšķirību veido mazāka iekšzemes pieprasījuma ietekme uz izaugsmi.

(18) Valdība 2023. gada stabilitātes programmā paredz, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums nedaudz samazināsies no 2,1 % no IKP 2022. gadā līdz 2,0 % no IKP 2023. gadā. Saskaņā ar programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 86,5 % 2022. gada beigās līdz 81,1 % 2023. gada beigās. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka 2023. gadā valdības budžeta pārpalikums būs 1,8 % no IKP. Tas atbilst stabilitātes programmā prognozētajam pārpalikumam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēta līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 80,4 % 2023. gada beigās.

(19) Paredzams, ka valdības bilanci 2023. gadā turpinās ietekmēt fiskālie pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tie ir no 2022. gada pagarinātie pasākumi (konkrēti: akcīzes nodokļa samazināšana degvielas produktiem visiem patērētājiem un elektroenerģijas tarifu paaugstināšanas subsidēšana). Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadā būs 0,4 % no IKP[17]. Šķiet, ka lielākā daļa pasākumu 2023. gadā nav mērķēti uz visneaizsargātākajām mājsaimniecībām vai uzņēmumiem un daudzos no tiem nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu samazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti. Tāpēc Komisijas 2023. gada pavasara prognozē tiek lēsts, ka 2023. gadā mērķtiecīgo atbalsta pasākumu

---

15 Fiskālo nostāju mēra kā izmaiņas primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) attiecībā pret vidēja termiņa potenciālo izaugsmi, izņemot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, bet ietverot no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus. Sīkāku informāciju sk. fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

16 Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija ekspansīva ietekme 0,2 procentpunktu apmērā no IKP.

17 Šis skaitlis atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, tostarp kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī attiecīgā gadījumā kapitālizdevumu pasākumus.

summa, kas jāņem vērā novērtējumā par atbilstību ieteikumam, kurš sniegts 2023. gadam, būs 0,0 % no IKP (2022. gadā tā bija 0,1 % no IKP).

(20) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[18] Kiprai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai politikas nostājai[19], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Kiprai jābūt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Kiprai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmēs zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus.

(21) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka fiskālā nostāja 2023. gadā būs visai neitrāla (–0,1 % no IKP). Fiskālā nostāja 2022. gadā būs bijusi neitrāla (0,0 % no IKP). Tiek prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju 0,0 % apmērā no IKP. Tas ietver samazinājumu par 0,1 % no IKP to mērķtiecīgo pasākumu izmaksās, kas paredzēti pret energocenu kāpumu visneaizsargāto mājsaimniecību un uzņēmumu atbalstam. Kopumā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu prognozētais pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Tiek prognozēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 0,8 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju 0,8 procentpunktu no IKP apmērā[20]. Tāpēc Kipra plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un tiek prognozēts saglabāt valsts finansētās investīcijas. Tā plāno finansēt publiskās investīcijas, kas sekmē zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, tādās no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem daļēji finansētās jomās kā Kipras elektroenerģijas tirgus pārvaldības sistēma, jaunu energoefektīvu ēku, tostarp jaunas psihiatriskās slimnīcas, būvniecība, skolu energoefektivitātes uzlabošana un ūdensapgādes drošības uzlabošana Nikosijas un Larnakas reģionos, izbūvējot rezervuāru.

(22) Saskaņā ar stabilitātes programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums 2024. gadā palielināsies līdz 2,3 % no IKP. Palielinājums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo sociālā nodrošinājuma iemaksu pieaugumu no 2024. gada 1. janvāra. Programmā paredzēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies līdz 72,9 % 2024. gada beigās. Pamatojoties uz prognozes termiņā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisija savā 2023. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta pārpalikums 2024. gadā būs 2,1 % no IKP. Tas atbilst programmā prognozētajam pārpalikumam. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē

---

[18] Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Kipras 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Kipras 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 104. lpp.).

[19] Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, tiek lēsts, ka Kipras potenciālās izlaides vidēja termiņa (10 gadu vidējais) pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, nominālā izteiksmē būs 8,2 %.

[20] Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs neitrāla ietekme 0,0 procentpunktu apmērā no IKP.

paredzēta līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 72,5 % 2024. gada beigās.

(23) Stabilitātes programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt visus enerģētikas atbalsta pasākumus. Arī Komisija pieņem, ka 2024. gadā enerģētikas atbalsta pasākumi pakāpeniski tiks pilnībā izbeigti. Tā pamatā ir pieņēmums, ka nebūs atkārtota enerģijas cenu kāpuma.

(24) Programmā Kipra plāno 2023. gadā sasniegt vidēja termiņa budžeta mērķi – strukturālo budžeta bilanci 0,0 % apmērā no IKP – un saglabāt to visā atlikušajā programmas periodā. Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, strukturālā bilance tiek prognozēta +0,9 % apmērā no IKP 2023. gadā un +1,3 % apmērā no IKP 2024. gadā, un tas pārsniedz vidēja termiņa budžeta mērķi. Piesardzīga fiskālā politika 2024. gadā arī palīdzēs stiprināt ārējo pozīciju.

(25) Pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valsts finansētie neto primārie izdevumi[21] 2024. gadā pieaugs par 3,6 %.

(26) Saskaņā ar programmu sagaidāms, ka valdības investīcijas samazināsies no 3,0 % no IKP 2023. gadā līdz 2,8 % no IKP 2024. gadā. Šis zemākais investīciju līmenis atspoguļo to, ka augstāka IKP apstākļos saglabājas nemainīgs nominālo investīciju līmenis.

(27) Stabilitātes programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2026. gadam. Saskaņā ar programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums 2025. gadā saglabāsies nemainīgs 2,3 % apmērā no IKP un līdz 2026. gadam palielināsies līdz 2,4 %. Tādējādi plānots, ka vispārējās valdības bilance programmas darbības laikā atbildīs attiecīgajai Līgumā noteiktajai atsauces vērtībai. Saskaņā ar programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 72,9 % 2024. gada beigās līdz 60,1 % 2026. gada beigās.

(28) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Kipras atveseļošanas un noturības plāns tiek īstenots, tomēr pastāv risks, ka būs kavējumi. Kipra iesniedza vienu maksājuma pieprasījumu, kas atbilst 14 plāna atskaites punktiem, un atbilstoši pieprasījumiem tika izmaksāti 85 miljoni EUR. Kipras atveseļošanas un noturības plāns ir salīdzinoši plašs un sarežģīts. Lai līdz minimumam samazinātu kavējumu risku, būtiska nozīme ir stingrai pārvaldībai un atveseļošanas un noturības plāna pastāvīgai uzraudzībai. Paredzams, ka Kipras atveseļošanas un noturības plāns tiks pārskatīts, lai tajā iekļautu *REPowerEU* pasākumus un ņemtu vērā samazināto maksimālo finanšu iemaksu. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt vēl papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Kipras stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.

[21] Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un izņemot procentu izdevumus, kā arī cikliskos bezdarba izdevumus.

(29) Komisija visus Kipras kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai, kā arī līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Kiprā.

(30) Papildus ekonomiskajām un sociālajām problēmām, kas risinātas atveseļošanas un noturības plānā, Kipra saskaras ar vairākām citām problēmām, kas saistītas ar uzņēmējdarbības vidi, jo īpaši ar valstij piederošu struktūru (VPS) pārvaldību, atjaunīgo energoresursu apguvi, elektrotīkla uzlabošanu un modernizāciju, energotīklu starpsavienojumiem, energoefektivitāti, ilgtspējīgu transportu un zaļajām prasmēm.

(31) Pārvaldības sistēmā ir nepilnības attiecībā uz starptautiskajiem standartiem (piemēram, ESAO pamatnostādnēm par VPS korporatīvo pārvaldību un Pasaules Bankas instrumentu kopumu VPS korporatīvajai pārvaldībai). Jo īpaši VPS efektivitāti un lietderību palielinātu labāka finanšu rezultātu un publisko mērķu pārredzamība un pārskatatbildība attiecībā uz tiem. Tas attiecas arī uz paraugprakses īstenošanu, piemēram, iecelšana VPS vadības struktūrās saskaņā ar pārredzamu procesu, kurā pamatojas uz nopelniem. Pašreizējo situāciju uzlabotu arī VPS īpašumtiesību funkcijas pārcelšana no nozaru ministrijām, kas orientētas uz politiku, uz īpašu centrālo iestādi vai vismaz centralizētas uzraudzības vienības izveidošana Finanšu ministrijā. Pārvaldības uzlabošana palīdzētu nodrošināt, ka VPS galvenie publisko investīciju projekti tiek pabeigti laikus, tādējādi veicinot zaļo un digitālo pārkārtošanos. Rīcība attiecībā uz VPS Kiprā padarītu pārvaldību efektīvāku un tirgu – taisnīgāku un pārredzamāku vietējiem un ārvalstu uzņēmumiem. Tas atbilst Kipras ilgtermiņa stratēģijas mērķiem un tās pamatā esošajam rīcības plānam (atbilstoši iniciatīvas jomai "Valstij daļēji piederošo organizāciju modernizācija un jaunu inovāciju un efektivitātes iniciatīvu izveidošana"). Publiskā sektora efektivitāti var uzlabot arī politikas jomas, kuru mērķis būtu uzlabot VPS pārvaldību.

(32) Atjaunīgo energoresursu potenciālu Kiprā varētu pilnībā atraisīt un paātrināt tā izmantošanu, jo īpaši turpinot ieguldīt elektrotīkla uzlabošanā un modernizācijā un izvēloties tīkla mēroga enerģijas uzkrāšanas iekārtas. Elektroenerģijas pirkuma līgumi un cenu starpības līgumi var būt piemēroti ekonomiskie instrumenti atjaunīgo energoresursu izmantošanas paātrināšanai. Kipra pašlaik neizmanto gāzi, savukārt nafta veido 83,2 % no kopējās energoapgādes struktūras. Ņemot vērā enerģijas cenu lielās svārstības pasaules tirgos, lai saglabātu Kipras ekonomikas ilgtspēju, ir svarīgi samazināt tās lielo atkarību no naftas, ko tā pilnībā importē. Lai dažādotu energoapgādi un samazinātu atkarību no importa, Kiprai nāktu par labu papildu energotīklu starpsavienojumi un atjaunīgo energoresursu plašākas izmantošana, kā arī investīcijas jaunā infrastruktūrā un tīklos. Papildus tam varētu paplašināt energoefektivitātes politiku un paātrināt tās īstenošanu, lai ierobežotu enerģijas patēriņa pieaugumu, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju. Paredzams, ka energoefektivitātes pasākumi palīdzēs arī novērst enerģētisko nabadzību, ar ko saskaras liels iedzīvotāju īpatsvars (19,4 % 2021. gadā), tostarp attiecīgā gadījumā izmantojot kohēzijas politikas fondus. Kiprai par labu nāktu pāriešana uz ilgtspējīgu transportu. Pašreiz uz salas pārsvarā izmanto personīgo transportu, un visa transporta nozare kopā radīja 21 % no kopējās siltumnīcefekta gāzu emisijas 2020. gadā, savukārt elektrificēto transportlīdzekļu daļa no jaunreģistrētiem transportlīdzekļiem un uzlādes staciju skaits uz transportlīdzekli ir zemākie Eiropas Savienībā. Lai Kipra būtu gatava mērķrādītājam 55 %, tai ir jānosaka vērienīgāki mērķi attiecībā uz

siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un atjaunīgās enerģijas un energoefektivitātes palielināšanu.

(33) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, tostarp neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, apguvē un uzturēšanā, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. 2022. gadā vairākas profesijas, kuras vajadzīgas īpašas prasmes vai zināšanas, kas nepieciešamas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, saskārās ar darbaspēka trūkumu, un svarīgās nozarēs (piemēram, būvniecībā, ražošanā) tika reģistrēts arvien lielāks brīvo darbvietu rādītājs. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un apmācības sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķtiecīgi profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, šiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās.

(34) Padome ir izskatījusi 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums[22] ir atspoguļots 1. ieteikumā.

(35) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm ieteica rīkoties, tostarp izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai i) 2023. gadā saglabātu parāda atmaksājamību un atturētos no kopējā pieprasījuma visaptverošas stimulēšanas, veidotu labāk mērķorientētus fiskālos pasākumus augsto enerģijas cenu ietekmes mazināšanai un apsvērtu piemērotus veidus, kā samazināt atbalstu, mazinoties enerģijas cenu radītajam spiedienam; ii) uzturētu augstu publisko investīciju līmeni un veicinātu privātās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās atbalstam; iii) atbalstītu algu attīstību tādā veidā, lai mazinātu pirktspējas zudumu, vienlaikus ierobežojot sekundāro ietekmi uz inflāciju, turpinātu uzlabot aktīva darba tirgus politiku un novērst prasmju trūkumu; iv) uzlabotu uzņēmējdarbības vidi un nodrošinātu, ka enerģijas atbalsts uzņēmumiem ir izmaksu ziņā efektīvs, īslaicīgs, orientēts uz dzīvotspējīgiem uzņēmumiem un ka tas saglabā stimulus zaļās pārkārtošanās realizēšanai; un v) saglabātu makrofinansiālo stabilitāti un uzraudzītu riskus, vienlaikus turpinot darbu pie banku savienības izveides pabeigšanas. 1., 2., 3. un 4. ieteikuma īstenošana Kiprai palīdzēs īstenot pirmo, otro, trešo un ceturto eurozonai adresēto ieteikumu.

(36) Padome ir izskatījusi 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst nelīdzsvarotību, kas saistīta ar augsto privātā sektora, valsts sektora un ārējo parādu. 2. ieteikums palīdz īstenot 1. ieteikumu. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs gan novērst nelīdzsvarotību, gan īstenot eurozonai adresētos ieteikumus saskaņā ar 35. apsvērumu,

AR ŠO IESAKA Kiprai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Līdz 2023. gada beigām izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus. Ja jauna enerģijas cenu kāpuma dēļ ir jāveic atbalsta pasākumi, nodrošināt, ka tie ir mērķēti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ka to izmaksas ir fiskāli pieņemamas un ka tiek saglabāti enerģijas taupīšanas stimuli. Saglabājot

[22] Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam un 9. panta 2. punktam.

stabilu fiskālo stāvokli 2024. gadā, saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt ANM dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši, lai veicinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Veicināt privātā sektora parāda samazināšanu, tostarp īstenojot efektīvu piespiedu atsavināšanas sistēmu.

Laikposmā pēc 2024. gada turpināt veikt investīcijas un reformas, kas veicina lielāku ilgtspējīgu izaugsmi, un saglabāt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

2. Paātrināt atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu, cita starpā nodrošinot pienācīgas administratīvās spējas, un ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļu, lai ātri sāktu tās īstenošanu. Turpināt kohēzijas politikas programmu ātru īstenošanu ciešā komplementaritātē un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.

3. Veikt pasākumus, lai uzlabotu valstij piederošo struktūru pārvaldību saskaņā ar starptautiskajiem standartiem.

4. Samazināt atkarību no fosilā kurināmā un dažādot energoapgādi. Vairāk izmantot atjaunīgo energoresursu potenciālu enerģijas ražošanā un paātrināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu, izmantojot piemērotus ekonomikas instrumentus un ieguldot elektrotīkla uzlabošanā un modernizācijā, tostarp enerģijas uzkrāšanas iekārtās. Paātrināt elektrotīklu starpsavienojumu izveidošanu. Paplašināt un paātrināt energoefektivitātes pasākumus, lai cita starpā risinātu enerģētiskās nabadzības problēmu, kā arī pāreju uz ilgtspējīgu transportu. Pastiprināt tos politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs